

Eduskunnan Sivistysvaliokunnalle

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

VNS 6/2020

Kestävä kasvu edellyttää osaamistason nostoa ja läpimurtoinnovaatioita

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua. Alla ovat tiivistetysti Unifin näkemykset Suomen kestävän kasvun ohjelman painopisteistä ja toteutussuunnitelmista.

EU:n elpymispaketti antaa Suomelle mahdollisuuden investoida tulevaisuuteen. Kestävän kasvun edellytyksenä ovat osaamistason merkittävä nosto ja läpimurtoinnovaatiot. Valtioneuvoston selonteossa esitetyt painopisteet Suomen kestävän kasvun ohjelmaan ovat kannatettavia. Ohjelman tavoitteet ilmastonmuutoksen torjumiseksi, tuottavuuden lisäämiseksi ja talouden uudistumiseksi ovat oleellisia ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän kasvun turvaamiseksi. Koulutus on myös paras keino torjua eriarvoistumista.

Panostetaan kaikkialla parhaaseen osaamiseen

Ohjelmassa on panostettava kaikkialla parhaaseen osaamiseen ja tuettava kansainvälisesti kilpailukykyisten tutkimusryhmien ja kunniahimoisten yritysten muodostamia, vaikuttavia osaamiskeskityksiä. Vain luomalla kansainvälisesti niin vaikuttavia osaamiskeskityksiä, että ne muodostavat houkuttelevia solmukohtia maailman parhaissa verkostoissa, voidaan houkutella merkittäviä yksityisiä TKI-investointeja. Tutkimusinfrastruktuurien vahvistaminen sekä näiden ympärille muodostuneiden osaamis- ja innovaatioekosysteemien tukeminen on tuloksekain ja nopein keino synnyttää läpimurtoinnovaatioita ja siihen perustuvaa kasvua.

Talouden uudistuminen, tuottavuuden parantaminen ja kasvupotentiaalin hyödyntäminen ei tapahdu ilman nykyistä laajempaa ja intensiivisempää TKI-toimintaa. Jotta Suomen TKI-panostukset voivat kasvaa tavoiteltuun 4%:iin BKT:stä, tarvitaan myös yrityksille tehokkaampia insentiivejä TKI-yhteistyöhön. On tärkeää, että tuki kohdistuu itse tutkimusryhmien ja yritysten varsinaiseen toimintaan, ei pelkkään yhteistyön koordinointiin. Kansallinen TKI-tiekartta antaa linjat toimenpiteille. Suomen Akatemian ja Business Finlandin yhteistyö edistää TKI-toimien korkeaa laatua ja vaikuttavuutta.

Uudet työpaikat edellyttävät korkean tason osaamista

Korkeatasoisten osajien määrää on lisättävä, mutta ei koulutuksen laadun kustannuksella. Koulutuksen pitkäjänteiselle rahoitukselle tarvitaan koulutuspoliittiseen selontekoon sisällytettävä tiekartta. Osaamistason nostamiseen tarvitaan korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä, jatkuvan oppimisen toimia ja koulutusperäisen maahanmuuton sujuvoittamista.

Tavoitteena on, että vähintään 50 prosentilla nuorista aikuista on korkeakoulututkinto vuoteen 2030 mennessä. Unifin laskelmien mukaan rahoitustarve tarvittavaan korkeakoulujen (yliopistot + AMKit) aloituspaikkalisäykseen on yhteensä vähintään 100 miljoonaa euroa vuodessa vuoteen 2030 saakka. Suomen yliopistot pitävät kiinni opetuksen korkeasta laadusta ja opetuksen tutkimusperusteisuudesta. Kasvaneita opiskelijapaikkamääriä ei saa rahoittaa tutkimuksen kustannuksella.

Jatkuvan oppimisen järjestelmää on Suomessa kehitetty ja tulee jatkossakin kehittää perustuen korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön koulutustarjontaan, ei erillisenä. Jatkuvan oppimisen toimet sopivat hyvin kestävän kasvun ohjelman teemaksi ja nopealla RFF-rahoituksella tuettavaksi. Määräaikaisella rahoituksella ei tule kuitenkaan rakentaa pysyviä uusia hallintorakenteita.

Unifi tukee työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edistämistä, hallinnollisten käytänteiden sujuvoittamista sekä korkeakoulujen ja muun työelämän yhteistyötä kansainvälisten opiskelijoiden integroimiseksi Suomen työmarkkinoille.

Osaaminen on kaiken perusta

Unifi korostaa, että kestävän kasvun ohjelman painopisteen 1 toimet ovat edellytyksenä kaikkien painopisteissä 2–6 esitettyjen tavoitteiden toteutumiselle. Kaikissa esitetyissä toimissa tarvitaan uutta osaamista ja TKI-toimintaa. Infrastruktuureja, ekosysteemejä ja kumppanuuksia kannattaa tukea kaikissa ohjelman painopisteissä, kuten vihreää siirtymää koskevassa painopisteessä.

Onkin tärkeää, että edellytyksiä pitkän aikavälin uudistumiselle rakennetaan ja siihen suunnataan rahoitusta vähintään suunnitellun mukaisesti. Rahoitusta tulee käyttää ennen kaikkea osaamistason tehokkaaseen nostamiseen ja vaikuttaviin TKI-toimiin. Elpymistoimien kansainvälistä ulottuvuutta tulee lisätä EU:n komission tavoitteiden mukaisesti.

Puheenjohtaja
Keijo Hämäläinen

Toiminnanjohtaja
Tanja Risikko